

Estudi comparat de la mediació escolar. Diferències entre Noruega i Catalunya

Ainhoa Farrés Capdevila*

Dra. Maria Ysàs Solanes**

Actualment, vivim en una societat on es parla i es fa referència al sistema educatiu europeu, sobretot, per les diferències existents entre els països de la UE.

Aquestes diferències es fan notables segons el país, és a dir, si analitzes el nostre sistema educatiu – Catalunya – amb el de Noruega s'aprecia que hi ha molts punts que es tracten de forma diversa. Per tant, hem de tenir en compte que l'educació a cada país és diferent, cada estat té la seva forma de tractar i organitzar l'escola i, d'igual manera, amb la mediació escolar. Per altra banda, també hem de ser conscients que la justícia a vegades no pot donar una resposta a certs conflictes de convivència i que, per tant, hem de buscar entre tots una altra sortida per gestionar-los; però ho hem de fer conjuntament ja que no és quelcom que succeeixi tant sols entre dues persones, sinó que afecta a tots els que es troben al seu entorn.

Per aquesta raó, molts països europeus, sobretot els del nord, des de fa uns anys, han començat a introduir la mediació en l'àmbit escolar, ja que les situacions d'assetjament escolar han esdevingut freqüents, i han provocat problemes com són els suïcidis de nens/es que, moltes vegades, pateixen assetjament escolar per part dels seus companys.

Davant tot això, no podem quedar-nos de braços creuats, ni el centre educatiu, ni els docents, ni les famílies ni, molt menys, la societat, doncs la mediació escolar ens ajuda a dialogar, cooperar, a ser responsables dels nostres actes i ens ajuda, sobretot, a acceptar les diferències.

La mediació escolar a Catalunya

Catalunya és una Comunitat Autònoma que forma part de l'Estat Espanyol i que, per tant, no té competències exclusives en tots els àmbits, així en alguns àmbits les competències són compartides entre Estat i CCAA.

Doncs bé, si acudim a l'art 129 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (EAC) podem apreciar que Catalunya té competència en matèria de dret civil, excepte en les matèries que són exclusives per a l'Estat (art. 149.1.8 CE). A més, l'art. 106 EAC ens estableix que la Generalitat pot establir els instruments i els procediments de mediació i de conciliació en la resolució de conflictes en les matèries de la seva competència. Això significa que Catalunya en l'àmbit de la mediació té competència per a dictar normes i, actualment, tenim la Llei 15/2009, de 22 de juliol, de mediació en l'àmbit del Dret Privat, la qual respon bàsicament a la necessitat d'ampliar l'objecte de la mediació regulada per la llei 1/2001, de 15 de març, de mediació familiar de Catalunya. L'aprovació de la primera llei mencionada respon a les recomana-

cions per part del Parlament Europeu i del Consell de la Unió Europea en la Directiva 2008/52/CE, sobre certs aspectes de la mediació en assumptes civils i mercantils; és a dir, segons aquesta directiva s'ha d'introduir la mediació d'una forma general en tots els àmbits conflictius en matèria civil i mercantil, per tant, es va fer necessari aprovar una nova llei de mediació – Llei 15/2009, que abasti els àmbits esmentats.

Els objectius d'aquesta llei són, segons estableix el propi preàmbul, obrir l'abast de la mediació a determinats conflictes de l'àmbit civil caracteritzats per la necessitat de les parts de mantenir una relació viable en el futur, esvair qualsevol dubte sobre l'abast dels conflictes familiars susceptibles de mediació i, en darrer terme, introduir determinades millores sistemàtiques i tècniques.

Complementant la llei, tenim el reglament que la desenvolupa. Es tracta del Decret 135/2012, de 23 d'octubre, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei 15/2009, de 22 de juliol, de mediació en l'àmbit del Dret Privat. Tal com s'ha dit, aquest reglament desenvolupa i complementa certs aspectes de la llei com, per exemple, el procediment de la mediació, la retribució o els deures del mediador.

No obstant, cal tenir en compte que en el present treball es fa referència a la mediació escolar i, per això, hem de guiar-nos pel Decret 279/2006, de 4 de juliol, sobre drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya. Dins d'aquesta normativa hem d'acudir al Títol 3 que fa referència a la Mediació escolar com a procés educatiu de gestió de conflictes.

En aquest títol es defineix la mediació escolar com el mètode de resolució de conflictes mitjançant la intervenció d'una tercera persona, amb formació específica i imparcial, amb l'objecte d'ajudar les parts a obtenir per elles mateixes un acord satisfactori (art. 23). L'article 24 ens parla dels principis de la mediació escolar que, en la major part, són els mateixos als establerts a la Llei 15/2009, és a dir, la voluntarietat, la imparcialitat, la confidencialitat i el caràcter personalíssim.

La mediació, segons l'art. 25 del decret mencionat, té diferents usos, des d'estratègia preventiva entre els membres de la comunitat escolar, estratègia resolutòria davant de conductes generades per alumnes que són contràries a les normes de convivència, i de reparació o de reconciliació per tal de restablir la confiança un cop aplicada la mesura correctora.

La següent part del Títol 3 fa referència al procediment de la mediació escolar (arts. 26 a 28), és a dir, qui pot iniciar-lo, com es desenvolupa i com es finalitza. Pel que fa a l'inici, aquest pot ser a instància de part – de qualsevol alumne/a – o per part del centre; en el cas d'iniciar-se durant la tramitació d'un procediment sancionador, aquest s'aturarà provisionalment i, a més, per prosseguir amb la mediació s'ha de tenir el consentiment exprés de l'alumne/a si és major d'edat o, en cas contrari, el consentiment dels pares. Si el procediment s'inicia per part d'un alumne/a, la mediació serà gestionada per persones de la comunitat educativa prèviament acreditades com a mediadors/es; si, per contra, s'inicia per part del centre, el director/a haurà de proposar un mediador/a en un termini hàbil de 2 dies màxim, aquest mediador/a serà proposat d'entre pares, mares, personal docent i personal de l'administració i serveis del centre, sempre i quan tinguin la formació adequada.

El mediador, un cop s'ha entrevistat amb l'alumne/a s'ha de posar en contacte amb el perjudicat per saber què en pensa sobre aquest procés. Si s'han produït danys al centre, el director/a o la persona en qui delegui ha de participar en el procés com a representant del centre. En el cas que el perjudicat accepta participar-hi, el mediador ha de convocar una trobada conjunta. Tot aquest procés s'ha de resoldre en un màxim de 15 dies, interrompent-se tal termini durant les vacances de Nadal i de Setmana Santa.

L'acord per escrit dóna per finalitzat el procés, si no hi ha acord o, tot i havent-hi no es compleix per causa imputable als alumnes o als pares, el mediador haurà d'informar al director/a del centre. Una altra manera de finalitzar el procés és si el mediador nota una certa manca de col·laboració per part de les parts.

La mediació escolar a Noruega

El tractament de la mediació a Noruega es fa a través de la Llei 90/2006, de 17 de juny, sobre mediació i procediment en litigis civils. Per tant, la primera pista que ens dóna aquesta llei és que no tracta únicament la mediació, és a dir, no és una llei exclusiva sobre mediació, sinó que només una part d'ella s'atribueix a la resolució de conflictes a través de la mediació – el Capítol 7 sobre mediació extrajudicial.

Doncs bé, la secció 1 fa referència a l'acord sobre mediació extrajudicial, el qual ha de ser per escrit i on ha de constar-hi que les regles aplicables són les de mediació extrajudicial. A més, les parts poden, en qualsevol moment i si ho creuen necessari, finalitzar el procés.

Segons la regulació Noruega, el mediador serà designat per les parts o, inclús, poden sol·licitar al tribunal que designi a un mediador, sol·licitud que haurà d'estar per escrit i signada per ambdues parts a més dels fets que han dut a voler iniciar un procés de mediació. El designat haurà de ser imparcial i independent de les parts, com també qualificat per al treball a realitzar, per aquesta raó, si hi ha causa que pugui afectar a la seva imparcialitat i independència ho haurà de comunicar a les parts. També hi ha la possibilitat de fer una co-mediació, sempre que les parts n'estiguin d'acord.

Quant al procediment, la part pot participar-hi ella mateixa o a través de representant. Poden realitzar-se reunions individuals i conjuntes; i el mediador pot fer suggerències de solucions o expressar debilitats i fortaleces dels objectius de les parts. Però el més important és que el que es parli dins del procés de mediació no podrà ser utilitzat com a prova en cas d'haver un judici posterior. Tot això es veurà reflectit en una acta on apareixeran les parts i els possibles acords, de la mateixa manera que, al finalitzar la mediació es redactarà una acta final on hi constarà l'acord amistós al qual s'haurà arribat durant el procés.

L'última secció del Capítol 7 tracta sobre la retribució del mediador la qual s'haurà de pagar per parts iguals per ambdues parts, excepte es pacti el contrari. I si es tracta d'un mediador designat pel tribunal, serà aquest qui establirà la retribució.

Analitzant aquest capítol podem apreciar que no hi ha un article que es refereixi expressament als principis sobre els quals descansa la mediació, però si fem una

lectura més profunda de les quatre seccions que conformen el capítol, podríem dir que els principis més importants són la voluntarietat, la confidencialitat, la imparcialitat i la independència.

A banda d'això, a Noruega l'any 1980 es van crear els Consells de Conciliació els quals formen part del sistema judicial. El que es pretén és que abans d'anar a judici, els casos susceptibles de mediació passin primer per aquests Consells. Estan formats per mediadors, els quals han de guardar el secret professional i per cada mediació realitzada, hi ha un registre on s'hi recull la informació de cada conflicte en qüestió.

Conclusions

En primer lloc, he apreciat que cada país ho tracta d'una manera o d'una altra, però sempre amb la mateixa finalitat que és reduir l'assetjament escolar a través de la mediació. Per tant, podem veure que, actualment, hi ha més d'una manera de gestionar conflictes, no solament anant a la justícia ja que a vegades aquesta, com ja he mencionat, no pot donar resposta a totes les situacions conflictives de la vida quotidiana. I la mediació, en aquest cas, l'escolar cada vegada té més força i la societat s'adona que té bons resultats.

Quant a la comparativa entre Noruega i Catalunya cal dir que Noruega va ser dels primers països en introduir aquesta manera de gestionar els conflictes de l'escola. Però analitzant ambdós llocs, i tenint en compte que en l'àmbit de l'educació el país nòrdic pot presentar diferències en relació amb Catalunya, es pot apreciar que els dos tenen regulació sobre la mediació com també han creat programes en contra del *bullying*, sense perjudici de l'any en què s'hagin creat aquests. Noruega té els seus i Catalunya també, però ambdós busquen el mateix objectiu i ho fan a través de la formació de tots els membres de la comunitat educativa en la prevenció, detecció, interpretació i reducció de l'assetjament escolar.

Som conscients que hi ha molt camí a recórrer en aquest àmbit i que la societat hem de participar-hi més activament, però també cal remarcar que des dels anys 80 les escoles s'han anat sumant a aquestes noves iniciatives per aturar el *bullying* i cada vegada n'hi ha més que estan disposades a canviar la metodologia de treball i incorporar programes per prevenir i tractar els conflictes entre iguals.

Bibliografia

- BOQUÉ I TORREMORELL, M. C. *Mediació escolar*. Recuperat de <http://www.xtec.cat/se-conca/Carme%20Boqu%E9.pdf>
- DECRET 135/2012, de 23 d'octubre, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei 15/2009, de 22 de juliol, de mediació en l'àmbit del dret privat. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*. Catalunya, 25 d'octubre de 2012, núm. 6240.

DECRET 279/2006, de 4 de juliol, sobre drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*. Catalunya, 6 de juliol de 2006, núm. 4670.

LLEI 15/2009, del 22 de juliol, de mediació en l'àmbit del dret privat. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*. Catalunya, 30 de juliol del 2009, núm. 5432.

LLEI 90/2006, de 17 de juny, sobre la mediació i el procediment en els litigis civils (Llei de controvèrsies). Noruega.

MARTÍN, N. *Mediación comparada: breve acercamiento a la experiencia nórdica*. Recuperat de <http://www.todomediacion.com/assets/docs/papers/ignacio05.pdf>

* Ainhoa Farrés Capdevila, graduada en Dret per la UdL i estudiant del Màster en Mediació: Especialitat en Mediació Familiar i Mediació en els àmbits del Dret Privat de la UAB. Autora.

** Dra. Maria Ysàs Solanes